UNIVERSITY OF TORONTO
3 1761 01798201 8

Goethe, Johann Wolfgang von
A napló

PT
2030
H8T3

GOETHE:
A
NAPLÓ
GENIUS · KIADÁS

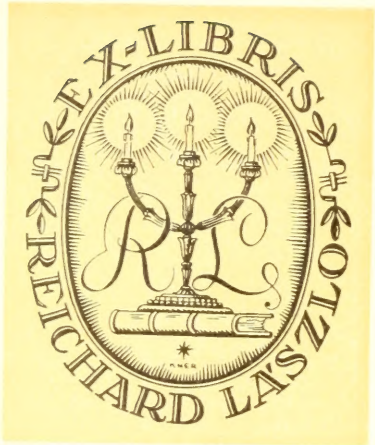
EX-LIBRIS
RL
RICHARD LASZLO

GENIUS KIADÁS

GOETHE

A NAPLÓ

fordította

BABITS MIHÁLY

PT
2030
H6T3

Ez a könyv a Génius Könyvkiadó R.-T. megbízásából, *Babits* Mihály fordításában, *Prihoda* István négy eredeti, kézisajtón készült kőrajzával és egy záródisz metszetével, *Weiss* Antal címlapjával, *Végh* Gusztáv kötésterveivel, 1000 géppel számozott és meritett papiron nyomott példányban készült. Ebből: 1—100-ig kézzel színezett egész pergament kötésben és színes litografiákkal a fordító és illusztrátor kézjegyével és külön tokban a kétszínnyomású kőrajzokkal; 101—300-ig selyem kötésben, színes litografiákkal; 301—1000-ig művészi papirkötésben és kétszínü litografiákkal. A nyomdai és litografiai munkákat *Weiss L. és F.* nyomdája, a kötéseket *Gottermayer* Nándor műhelye készítették.

Ez a példány

a

533

számu

— — aliam tenui, sed iam quum
gaudia adirem,
Admonuit dominae deseruitque
Venus

Tib. I. 5.

Goethe a *Naplót* 61 éves korában irta, és fő stanzáiban Vulpius Krisztinát dicséri, ki felesége lett. Az egész költemény öregkorának legszebb és legjellemzőbb terméséből való: erotikus költemény a legmagasabb és legnemesebb módon. Szerelemben tisztultak e versek erkölcsössé, mint az arany a tüzben. Aki azt a nálunk-ugynevezett „erotikát" keresi, azt a piszkos erotikát: annak époly kevéssé fognak tetszeni, mint a prüdnek és álszentnek.

Goethe maga mélyen érezte költeményének merészségét a kicsinyes, modern „erkölcsel" szemben.

— Ha szellem és magasabb nevelés közkincsé válhatna — mondta Eckermannak —, a költő szabadsága korláttalan lenne: mindig nevén nevezhetné a gyermeket s nem kellene félnie a teljes igazságtól. Ma azonban kényszerül meggondolni, hogy müve vegyes publikum kezeibe kerül, s oka van vigyázni, hogy a derék emberek többségét nagyon is nagy szókimondása meg ne botránkoztassa. Aztán csodálatos dolog az az idő. Zsarnok az, megvannak a maga szeszélyei; ahhoz, amit valaki mond vagy tesz, minden század másféle arcot vág. Ami a régi görögöknél megengedett volt, azt nekünk ma „nem illik" kimondani, s amin jól mulatott a Shakespeare erőtől duzzadó kortársa, azt a mai angol nem tudja elviselni . . .

És mikor Eckermann megjegyezte, hogy a forma is sokat tesz:

— Igaza van — szólt Goethe —, a különböző költői formákban titokzatos hatások rejlenek. Ha az én Római Elégiáimat Byron Don Juánjának tónusában és versformájában forditanák : ugyancsak illetlen könyv lenne . . .

Goethe szavai kiadót és forditót egyformán intenek; s ez első magyar kiadás e szavak szellemében készült. A forditás teljesen formahű; — s a kiadó, bár a *Tagebuch* németül már a népszerü Goethe-könyvekben is hozzáférhető, a költő aggályait tisztelve, csak kevés, számozott példányt bocsát a magyar piacra: csupán az irodalom igazi barátai számára.

B. M.

Addig halljuk, mig utoljára hisszük,
Hogy az emberszív mindörökre rejtvény,
S bárhogy csürjük-csavarjuk, hányjuk-vessük,
Egyformán gyarló pogány és keresztény;
Jobb, ha kezet szoritunk s nem keressük
Szentek erényét, rideg tanra lesvén:
Ha győz is rajtunk olykor a kisértés,
Még az Erkölcsre nem halálos sértés.

Világi üzlet egyszer hosszu utban
Távol marasztott kedvesem szemétül,
De akármennyit nyertem és tanultam,
Mindenrül ő jutott eszembe végül,
És tüzpontokkal gyulva drága multam,
Mint csillagoktul esti ég ha szépül,
Lőn nékem minden esemény, ha tollat
Ragadtam, ő rá egy szép uj hasonlat.

Sietnék vissza már. De jaj, törötten
Kocsim még egy éjjelre elmarasztal:
Már a viszontlátáson kéjelegtem,
S most türni kell, s alkudni a paraszttal!
Bognárral és kováccsal pörlekedtem:
Mind kalapál csak, szóval sem vigasztal,
Sőt, dühöm látva, még *ő* kezd morogni.
Mit volt mit tenni? Várni és dohogni.

Hát vártam, s az első kocsmába mentem,
Láttam, olyan, meg lehet benne szállni,
A lépcső tiszta és a szála rendben,
A szoba csöndes, lehet benne hálni.
Egy lányka jött, gyertyát hozott a szentem,
Rögtön kezdtem magamat jól találni.
Hiába, ha szabadján van az ember —
A szépség háló, s a szabadság tenger.

Majd nekiültem a levélirásnak
És elővettem, magamnak, a naplót
És kedvesemnek, fölirni, mint más nap,
Mit emlékembe az eltűnő nap rótt,
De lám, alig sikerült pár vonást csak
Idézni, nem mint máskor, minden aprót:
A lány visszajött, vacsorámat hozta,
S kirakta, szemnek csinosan elosztva.

Jött-ment; szóltam s ő válaszolt; ügyesség
Minden szavában, s bűvöl egyre jobban.
Szemeim nem győzik, hogy lesve lessék
Fürge hajlását, s szívem vágyva dobban
S amíg a csirkét szeleteli — tessék!
Ágaskodik ám valami titokban!
Fölugrom, megfogom, földöntve székem;
Rebeg a drága: „Hagyjon békét nékem!

Fülel a nénim ottlenn mint a sárkány
És minden percet számon tart időmből.
Mig én fenn dolgozom, ő lenn vigyáz rám
S mindenért rögtön dul-ful és csörömpöl . . .
De ha nyitva hagyná az ajtaját tán . . .
Pár óra éjjel jutna . . . az örömből . . .“ —
Szólt, s tagjait karomból kiszakitva
Kiment, s szolgálni jött csak ujra vissza,

De pillantani is! Ó mily igéret
Volt minden pillantásából kacsintó!
Nem nyomta vissza, ha sóhajban éledt
S lett keble jobban dagadó még s ringó.
Fülét, arcát s nyakát, a hófehéret
Muló pir lepte, gyorshajtásu bimbó.
S mikor már nem volt nálam semmi dolga,
Ment s visszanézett, és ment, vonakodva.

Házat, utcát éjfél takart be mélyen.
Egy széles, szép ágy van számomra vetve;
Elférünk abban ketten is, remélem,
Sugja incselgő vágyam játszi kedve.
— Elfujjam-e a gyertyát, vagy had égjen? —
De hallom, jön már, halkan lépegetve.
Mohón szemlélem minden drága tagját —
Mellém hanyatlik — Átfonom alakját —

Kibomlik: „Pár szavam van, megbocsássa,
Hogy ne öleljen teljes ismeretlen.
A látszat ellenem szól. Lássa, lássa,
Eddig „büszkének" mondtak; megvetettem
A férfit; de most szívem dobbanása
Oly hangos — és én olyan céda lettem!
Győztél — (bocsáss meg, hogy szóval zavarlak!)
Láttalak, vágylak, élvezni akarlak!

„Tiszta vagyok még; és máskép ha volna,
Megmondanám, mert bennem nincs hazugság.“
Igy édes keblét kebelemre nyomja,
Mintha csak ott tudná találni nyugtát
S én szemét-száját csókolgatva sorba,
Helyzetem mégis percről-percre furcsább:
Mert ami máskor gyakran oly keményen
Hordta fejét, most meglapul szerényen.

A lányka mintha nem is vágyna másra,
S egy édes szóval, egy csókkal betellnék,
Oly szüziesen nyujtja tapadásra,
Szüz ölelésre drága teste teljét.
Ártatlan csóktól gyullad arca lázra,
S elnyugszik, mint kit más sem érdekel még;
Nos, nyugszom én is, de még bizva *abban* . . .
Mi fejét máskor oly fenn hordta gyakran.

De sorsom aztán elgondolva jobban,
Főtt-forrt a lelkem dühhel, szenvedéllyel.
Magam átkoztam, magamon kacagtam
(De átok és düh semmi jót sem ér el).
Aludt éber-magánál bájosabban
A lány s a gyertya lankadt hosszu béllel.
Fiatal testet napi munka végén
Siet az álom leigázni békén.

Ágyamon aludt drága helyhezetben,
Nyugodtan, mintha maga ágya volna;
S falhoz szorulva, kinnal, tehetetlen
Az, kinek mindent megengedett volna —
Mint bénult vándor, kígyótól csipetten
A forrás mellett, melyhez üzné szomja —
Lágy álma pihegését hallva folyton,
Hogy ne szünjön, magamét visszafojtom.

Erényt csinálva végre a muszájból,
Szóltam magamhoz: „Ládd-e, most megérted,
Hogy igézéstől félve, babonából
A vőlegény keresztet egyre mért vet?
Inkább hullna fejedre fejszezápor,
Mint itt szégyenkezz! Ezt még meg nem érted!
Bezzeg nem igy volt, mikor lánykád hajdan
Először láttad, báli fényben, zajban!

Akkor dagadt a szíved, és dagadtak
Érzékeid, dagadt a férfi benned!
Őt fürge táncba hevesen ragadtad
Sietve karra, majd kebelre venned,
Mintha magadtól féltenéd magadnak,
S százszorozódott minden erő benned,
Ész, szellem, élc, de legjobban vadulva
Az, ami oly szerényen meglapul ma.

Így ébredt és nőtt hajlam és kívánság
És hamar lettünk vőlegény s menyasszony;
Ő májusi virág és vágyó lányság
S minden érzékünk ég, hogy kéjt szakasszon.
S mikor oltárhoz vezetém a lánykát,
A szent templomban, pap előtt, bevallom,
De sőt fájdalmas szobrod festett gipsze
Előtt, ó Krisztus, megmozdult . . . az *ipsze*.

Só ti nászágyunk függönyei! széles
Dunnák, s ti dagadó mély csipkepárnák!
Paplanok, kik hőn vetettétek kéjes
Csatáinkra selymetek zizge szárnyát!
Ó kis madárkák, kiknek szenvedélyes
Szerelmünk költé dalra röpke álmát!
Békétek látta harcainkat gyakran
(Ő oly hálás volt, s én fáradhatatlan!)

Slopva élveztük, mint tolvaj szerelmes,
A házastársak szent jogát gyakorta
Nádasban, vagy vetés között, a selymes
Füben vágyunkat szemérmetlen oltva.
A vágy zsarnok volt, a test engedelmes,
S az *ipsze* jól szolgált, a drága szolga!
De most hiába költöm a mihasznát
S a legszebb kéjtől fosztja meg a gazdát!"

De Ipsze ur szeszélyes. Hogy lehetne
Rendelkezni — vagy nem törődni — véle?
Egyszerre itt van, s csöndben fölmeredve
Teljes pompáig emeli szeszélye.
Most már a vándor, ha ugy tartja kedve,
Térhet enyhülni forrás hüs vizére —
Az alvó lányra szomjasan hajol rá —
De majd, mintha valami visszatolná —

Ki költé alvó erejét acéllá,
Ha nem a régi kedves drága képe,
Kit ifjusága bűvölt életcéllá
S emléke most is lángot önt erébe?
Előbb bénulás lankasztá facérrá,
Most kétkedés lopózik erejébe:
Elfordul, óvatossan, óvatossan,
A bűvös körből kivonódva lassan,

Sleül, naplóját irni: „Közelegtem
Haza és hozzád, s az utolsó órák
Eltéritettek . . . ó mily környezetben
Vont vissza vágyam s lőn megint mohó rád!
A régi titkos szó, hogy *a betegben*
Látszik meg az egészség, igy való hát.
Sok jót találsz, ha forgatod e könyvet:
De nem irhatom be a legkülömbet."

És már a kakas szól. A lány kisurran
Paplan alól, s füzőjét kezdi fűzni.
Szeme bámulva és hökkenve pillan
S majd földre csügg; s amint távozva szűzi
Teste utolszor még elémbe villan,
Szép tagjait tekintetem megőrzi.
De kész a kocsim már, a kürtje harsan,
Régi szépemhez röpit vissza gyorsan.

Smivel minden költői alkotásnak
Szokott igénye a komoly tanulság,
Hódolok én is e kedvelt szokásnak,
Komoly versemnek igyen adva kulcsát:
Ki vagyunk téve botlásnak, bukásnak
E föld utjain, melyek olyan furcsák:
A kötelesség ellenáll s hatalmas:
De csak szerelem lehet diadalmas!

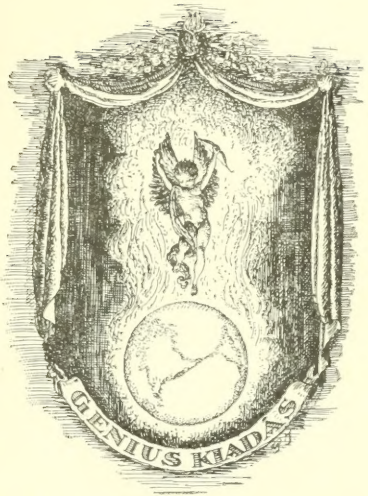
GENIUS KHADAS

PT
2030
H8T3

Goethe, Johann Wolfgang von
A naplé

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY